

Az Európai Unió és előzménye, az Osztrák-Magyar Monarchia

A história egyik sajátossága, hogy a politikai szereplők annak tanulságait a lehető legritkábban veszik figyelembe. A célok és az eredmények közti összhang megbomlásának modern kori példája az Európai Unió. Létezett pánszláv és pángermán együttműködés, vagyis csaknem egynyelvű és kultúrájú nemzetek összefogása, de unió ezen a földrészen csakis birodalmi keretek közt jöhetett létre.

A Monarchia és az EU kialakulása közt sok a hasonlóság, még több a különbség. Vajon mi tette a Monarchiát fél évszázadon át fejlődőképessé és milyen erők rombolták le? Számos magyarázat született a szétesésről, holott az eseményeknek három oka van: a nemzeti önállósulási vágya, a kívül-belül gerjesztett radikalizmus és a háborús vereség. Ennek számtalan példáját látjuk ma is, ezúttal békésen az Európai Unióban. A tendencia egy ideje nem a nemzetek méltányos együttműködésére, hanem a globális tőke és hatalomvágyó politikusok törekvéseire mutat. Ahogy a Monarchia szétverése politikai-gazdasági körök érdeke volt, ma az EU szép szavakba csomagolt önzését tapasztaljuk, miközben saját magával se tud mit kezdeni. Képtelen megbirkózni a munkanélküliséggel, a népességfogyással, a termelés leépítésével, a parttalan individualizmussal, és főképp a ravasz kizsákmányolással, melyet az erős tagországok a gyöngék rovására követnek el.

Idáig jutottunk, jóllehet az EU csírája, a Montánunió, majd a Közös Piac, végül maga a társulás és a határokat megnyitó schengeni egyezmény jó gondolat volt. A korai törekvés: a német-francia szembenállás leküzdése megvalósult és mind gazdaságilag, mind kulturálisan soha nem látott közelségbe hozta az európai nemzeteket. Az EU eredeti céljait tekintve ma is előre vivő lehetne, ha nem hasonul meg önmagával és nem válik a spekulációs tőke játékszerévé. Egy mondatban

összegezve: az EU mai formája nem szerves történelmi fejlődés következménye, hanem életidegen politikai konstrukció. Ezzel szemben az Osztrák-Magyar Monarchia sok évszázad fejlődésének, mely két tényezőnek köszönhető a létét: a gazdasági-politikai szükségszerűségnek, és egy kiforrott közjogi megállapodásnak, mely népei hallgatólagos beleegyezésén alapult. Lehet mondani, hogy mást akartak a csehek, a horvátok, az erdélyi románok, a bácskai-bánáti szerbek és így tovább, de az egy szűk politikai csoport nacionalizmusát, és nem a nemzetek valós gazdasági-kulturális érdekeit tükrözte. Utólag az is megállapítható: a dualizmus Prágával és Zágrábbal négyközpontúvá alakítása jobban képviselte volna a realitást. A fejlődés ebbe az irányba mutatott, de azt a épp Nyugat akadályozta meg. Legkevesebb, amit mondhatunk: az első világháború kirobbantásáért a brit birodalmat, Franciaországot és a cári Oroszországot ugyanakkora felelősség terheli, mint a császári Németországot, ezzel szemben semmiféle felelősség nem terheli a Monarchiát és főképp nem a Magyar Királyságot. Tisza István az egyetlen európai miniszterelnök volt, aki utolsó percig küzdött a háború ellen. I. Károly király kilépési szándékát az Antant akadályozta meg. Ha belegondolunk, hogy néhány jelentéktelen nacionalista politikus: Edvard Beneš, Tomáš Masaryk, Nikola Pašić és mások nyugati támogatással mit értek el, s hogy a történelmi tapasztalat semmibevevéle hogyan vezetett a bolsevizmus és a nácizmus kialakulásához, a második világháborúhoz, majd a Beneš-dekrétumokhoz és a szudétánémetek kitelepítéséhez, végül a szovjet megszálláshoz és a vasfüggönyhöz, kijelenthetjük: *a Monarchia szétverése óta az összes közép-európai nép vesztes, EU-n belül és kívül egyaránt. Vesztes a Nyugat is, mert nem képes okosan fölhasználni az itteni emberi és gazdasági erőforrásokat.*

Fölszívja a képzett munkaerőt és bagóért fölvásárolja a belső piacokat, ezzel sorvasztja a helyi termelést, ami eladósodáshoz és a vásárlóerő zuhanásához vezet. Külső-belső migrációt gerjeszt, vagyis nemcsak a színes bőrű bevándorlás veszedelmes tendenciáját és kulturális elszigetelődését bátorítja, hanem a termelőmunkáról saját polgárait szoktatja le. Csak egy példa: az EU költségvetése az összjövedelem másfél százaléka, ami a kialakított támogatások révén a különbségeket nemhogy csökkenti, inkább szinten tartja, ami végső soron egész Európa versenyképességét tünteti el. Az EU-kohéziós alapok jó oldala az infrastrukturális fejlesztések előmozdítása, ami összeurópai érdek, csakhogy ez is jórészt a Nyugat gazdasági fölényét realizálja a járműipar és szállítási kapacitások birtoklása révén.

A jelek arra mutatnak, hogy a brüsszeli-strasbourg-i bürokrácia a globális vállalatok kiszolgálójává züllött. Únióról papol, melynek hiányoznak a feltételei és főképp a nemzetek akarata, beleértve Nagybritanniát, Írországot, Norvégiát, Svédországot, Dániát, Hollandiát, Csehországot, és így tovább, de a gazdasági verseny győztesét, Németországot is.

Az Osztrák-Magyar Monarchia merőben más alapokon nyugodott. Országai jól kiegészítették egymást, vámuniót hoztak létre, megvalósult a szabad utazás, a szolgáltatások, a tőke és a munkaerő áramlása, vagyis bő százharminc éve mindaz, amit az EU ma a saját vívmányának tulajdonít. Az EU előzménye a rettenetes második világháború, azt követően a hidegháború és a kelet-nyugati szembenállás, míg a Monarchia kezdete a forradalmat és szabadságharcot követő kiegyezés, melyből egyetlen népet sem rekesztettek ki. Kései rendi társadalom, annak ellentmondásaival és német-osztrák-magyar dominanciájával együtt, de a századvégen már körvonalazódott, nemzetei hogyan szervesülnek közös államalakulattá. Ennek vetett véget a viláégés és ezt az űrt nem sikerült betölteni azóta sem.

Még földrajzi elnevezésünk is hamisítás. A Nyugat Kelet-Európát, legjobb esetben Közép-Kelet-Európát emleget, holott például Prága Bécsnél jóval nyugatabbra van. Unos-untalan európai értékekről beszélnek, miközben az EU-alkotmány preambulumban nem szerepel a

zsidó-keresztény gyökérzet, mely megtagadása ellenére kulturálisan ma is meghatározó tényező. Eltűnőben földrészünk két szellemi pillére: a katolikus univerzalizmus és a protestáns munkaetika. Melegjogokról, illegális bevándorlók és anarchista kiscsoportok parttalan szabadságáról fecsegnek, miközben a spanyol fiatalok harminc százaléka, a franciák huszonnégy százaléka munkanélküli. Egy átfogó felmérés szerint a diplomás francia fiatalok huszonnégy százaléka arra készül, hogy idegenben vállaljon munkát. Míg foglalkoztatásukra várnak, tudásuk elavul vagy megkopik, végül a világszerte bolyongó, talajukat vesztett hazátlan tömegeket gyarapítják. A családalapítás a jövőbe tolódik, szaporodnak az alkalmi kapcsolatok, amik egyszerre kedveznek a bűnözésnek és a terjedő prostitúciónak.

Ugyanakkor az EU exportálta a munkanélkülséget Közép-Európába, vagyis azokba az országokba, amelyek termelésüket nem helyezték a Távoll-Keletre, ezzel szemben a hazai komprádor burzsoázia segítségével meg lettek fosztva a saját iparuktól, tehát a jövőtől. Márpedig a gazdaságnak nemcsak az innovációt és a növekedést kell szolgálnia, hanem a népességmegtartást is, röviden azt, hogy az emberi élet értelmes célok mentén szerveződjön.

A Monarchia munkaerejét felszívták a sorra létesülő nagyüzemek. A kivándorlás a korszerűtlen birtokszerkezetnek és a földéhségnek volt tulajdonítható, s nem utolsósorban annak, hogy Amerika akkoriban vált az „ígéret földjévé” (tömeges migráció jellemezte Írországot, a skandináv államokat és Olaszországot is). A Kárpát-medencében kirobbanóan fejlődő ipar, közlekedés, versengő, de egymást kiegészítő ágazatok jöttek létre, soha nem látott mértékben erősödött a kultúra. Az Európai Uniót ma a etnikai villongások osztják meg és terjed a nacionalizmus. Ehhez képest a Monarchiában megindult a bevándorló galíciai zsidók asszimilációja, ugyanúgy az ausztriai cseheké, a felvidéki német cipszereké, a magyarországi szerbeké, horvátoké, tótoké és sváboké. Felgyorsult a társadalmi mobilizáció, melynek haszonélvezője egyrészt a zsidó gyár-iparos-kereskedő csúcsértelmiségi réteg, másrészt a magasan képzett műszaki-tudományos értelmiség, akik nemcsak polgárosulhattak, de a rendies társadalom legmagasabb elismerése-

iben részesülhettek. Ennek vetett véget az első világháború, olyannyira, hogy ma sem igazán lehetséges közép-európai megbékélésről beszélni. A kassai Márai (Grosschmidt) Sándor úgy lett irodalmunk egyik meghatározójává, hogy német gyökereit soha nem kellett megtagadnia, míg a tősgyökeres erdélyi Nobel-díjas Hertha Müller azért maradhatott német (nyelvű) író, mert távozásra kényszerítették. Az erdélyi szászok a Magyar Királyság hétszáz esztendeje során az eredeti bevándorló létszám százszorosára növekedtek, majd a Ceausescu-rezsim néhány éve elég volt ahhoz, hogy népességük a töredékére zuhanjon. Jugoszláviában a bácskai-bánáti svábság, a Szovjetunióban a kárpátaljai ruszin népcsoport gyakorlatilag megsemmisült. Nem olyan régen zajlott le Csehszlovákia fölbomlása és a délszláv polgárháború, míg az EU a kezeit tördelte. Még ahhoz is az Egyesült Államok beavatkozására volt szükség, hogy megszűnjön a jugoszláviai népirtás. Ezzel szemben a Monarchia saját határain belül hosszú belső békét teremtett a szó gazdasági értelmében is, ám az EU-ban kíméletlen háború folyik a kicsik rovására. Ma már nemcsak nyugat-keleti, hanem észak-déli ellentét látható, beleértve Görögországot, Olaszországot, Spanyolországot, Portugáliát és Ciprust. Ugyanakkor senki sem állíthatja, hogy gazdaságföldrajzi sajátosságoktól eltekintve a Monarchia német-osztrák-cseh-zsidó eredetű gyáripara és feldolgozóipara a fejlődésből mondjuk az erdélyi románokat vagy a szlovákokat kirekesztette, netán pénzügyi eszközökkel zsarolta. Létezett szegényparasztság és proletariátus, társadalmi megkülönböztetés, szűk jogértelmezés és profittermelés (ahogy Európa-szerte), de nem nemzeti és nyelvi alapon. Márpedig az EU deklarált célja a nemzeti megkülönböztetés megszüntetése. Közben azt tapasztaljuk: a globális tőke alkalmazottai, a brüsszeli és strasbourgi bürokraták még saját országaik érdekeit is negligálják a háttérhatalom szolgálatában, nemhogy az új EU-tagokét. A népességet megosztó törekvéseikhez helyi cselédeket toboroznak, olcsón megvásárolják őket és demagóg uszításra használják. Ezért kell a társadalmat bomlasztani, a családi életet leki-csinyelni, a történelmi egyházakat gyöngíteni és az oktatást lezülleszteni olyan jelszavakkal, hogy arra alkalmatlanok korlátlan joga az egyetemre

jutás és az ingyenes oktatás, ám a tanulás és a tudás hasznosítása nem kötelező. A nagyon is tudatos globális tőke és tudatlan politikusok cinikus összjátékáról van szó, pedig az EU észszerű és nemes célok érdekében jött létre -, és ma is azokat szolgálná, ha a konstruktív politikai akarat nem sorvadna el. Ha Brüsszelben nem senki által meg nem választott, azaz pártpolitikai áttételeken át közvetve választott biztosok hoznák a döntést. Ha Strasbourg nem bukott politikusok elfekvője volna, akiktől - tisztelet a kivételeknek - a saját hazájuk akar megszabadulni.

Az Európai Parlament képviselőinek egy része és a tőke által korrumpált nyugati média évek óta a magyarországi sajtószabadság haláláról cikkez. Ugyan már... Tapasztalta bárki is, hogy a sajtónk korlátozva van? Megszűnt a gyülekezési szabadság, letartóztatják a tüntetőket, lovasrohamot intéznek ellenük, netán gumilövedéket lőnek rájuk?

A legújabb kifogás a magyar alkotmány negyedik kiegészítése. Jól körülhatárolható csoportok ez ellen is tiltakoznak Nyugaton és Keleten egyaránt. Miről van szó? Szabadságellenes, hogy a családot apa, anya és gyerekek alkotják? Diktatúra, hogy a hajléktalanok - miközben elegendő szállás van - nem csúfíthatják és pusztíthatják a közterületeket? Vallásellenes, hogy egyháznak álcázott üzleti vállalkozások nem részesülhetnek állami támogatásban? Gyöngíti a demokráciát, hogy az Alkotmánybíróság nem alkotmányozhat, csakis a parlament? A közjog világossá teszi: az Alkotmánybíróságnak tudomásul kell vennie a törvényeket, ha azok nem ütköznek az Alkotmányba. Az országgyűlések Európa-szerte kizárólagos joga törvényeket hozni és azokat akár módosítással az alkotmányba illeszteni. Ehhez képest az Európai Unió és az Európai Parlament egyszerre fenyegetőzik - pontosabban szimpla pártérdekek mentén azok néhány frakciója - miközben pontosan tudják, hogy az alkotmányozás nemzeti hatáskör. A szociális békét nem megteremtik, hanem egetverő kölcsönökből ciklusról ciklusra megvásárolják. Nem a munkanélküliség fölszámolása és a kulturális hanyatlás megállítása a fontos, hanem egypár karrierpolitikus érdeke, álviták gerjesztése, a magyar alkotmány tudatos félreértelmezése és a tiltakozás a bankok és az energiavállalatok közteherviselése miatt.

A legkevesebb, amit erre mondhatunk, hogy *aránytévesztés*. Tágabb értelemben az unos-untalan emlegetett európai értékek rombolása. Ha az EU nemcsak az erősek érdekében létrehozott gazdasági társulás, hanem értékközösség, fogadja el, hogy a választásokon megszerzett hatalom négy évig tart, újabb választással azon is túl, és a felhatalmazás nem a brüsszeli-strasbourg-i bürokratáké, hanem a megválasztottaké Észak-, Nyugat-, Közép- és Dél-Európában egyaránt.

A Monarchia nem vált a népek olvasztótegyévé. Országcsoport, korszerűtlen hierarchiával, ám súlyos belső ellentmondásoktól mentes. *Ez a lényege, s hogy az itteni népeknek megmutatta az együttműködés távlatát*. Ezzel szemben ma a térség leplezetlen kizsákmányolását tapasztaljuk. Újratermelődnek az első világháború okai – bár az összeecsapás kockázata elhanyagolható –, s ma még nincs rá ellenszerünk. Nyugat-Európa egyben önsorsrontó is, akár a két háború előestéjén, csak nem katonai eszközökkel, hanem az erkölcsi züllés, a mesterségesen előidézett pénzügyi válság, a munkanélküliség, a nyakló nélküli bevándorlás, az értékrend sorvasztása és a család semmibe vétele nyomán.

A Páneurópa Mozgalmat 1921-ben létrehozó Coudenhove-Kalergi gróf nem unióról, hanem szövetségről beszélt. Utóda, Habsburg Ottó a maga hitvallását egy mondatban foglalta össze: *A nemzetek határok nélküli Európáját akarjuk*. Vagyis nem egy Brüsszelben és Strasbourghban kiagyalt konglomerátum a cél, melyet a francia-német-brit együttműködés vagy konfrontáció határoz meg, hanem a társulás, amely figyelembe veszi a történelmi sajátosságokat és a gazdasági-kulturális különbségeket. Így az értékek összeadódnak, nem pedig feloldódnak valamilyen személytelen központi akarat nyomán.

Térségünk nyilvánvalóan nem törekszik arra, hogy feszültségeket gerjessen. Ám ha az EU és az EP valóban az a demokratikus közösség, amelynek hirdeti magát, akkor érdekeinkért ott is ki kell állnunk, s ami a legfontosabb: *nem egye-*

dül. E tekintetben elődünk a Monarchia, mely európai nagyhatalom volt. Felbomlása tanulságait le kell vonnunk, de ne tagadjuk meg, hanem támaszkodjunk rá. Elsősorban a szomszéd népekkel kell szövetkeznünk, beleértve a kontinens vezető hatalmát, Németországot és Ausztriát. Ezt követeli a történelmi tapasztalat és a gazdasági realitás. Magyarország, Szlovákia, Csehország, Lengyelország, Románia és a Balkán érdekei minden tekintetben azonosak. Az első lépés, a visegrádi országok együttműködése már megvalósult. Csupán akarat kérdése, hogy létrejöjjön a teljes körű összefogás. A „kohézió barátai” nevű társulás az uniós pénzek elosztásakor máris eredményeket mutatott fel, ugyanígy energiahálózataink összekötése, hidak építése és sok más. Ezt kell kiterjeszteni Horvátországra, Szlovéniára, Szerbiára és a Kelet-Balkán államaira. Itt van szükség növekedésre, míg a térségnek a Kárpát-medence lehet az egyik központja, hisz akként működött ezer éven át.

Ez a csoport nem áll szemben az Európai Unióval. Elismeri annak eredményeit és pozitív hatását. Benne látja Magyarországnak és szomszédjainak a jövőjét, de érdemes közös fellépéssel kiegyensúlyozottabbá tenni, semlegesíteni az előítéleteket és megszüntetni a térséget sújtó hátrányos megkülönböztetést. Ennek több eszköze van, például gazdaságaink összekapcsolása, és az őshonos népek autonómiája, köztük a székelyeké, ami társadalmilag észszerű, ugyanakkor egybeesik az EU irányultságával: *a régiók Európájával*. Az Osztrák-Magyar Monarchia a múlté, de megmaradt az egymásrataltság. Oka van annak, hogy Magyarországot legrokonoszevesebbnek a lengyelek mellett az osztrákok, a horvátok, a szlovének és sajátos módon az erdélyi románok látják. A (közel)jövő feladata a többiek megnyerése, az Unión belül és közvetlen kapcsolatépítéssel egyaránt. Összefogással eredményesebben szorgalmazhatjuk, hogy Európa maradjon érték- és munkaalapú, sokszínű társulás, mely továbbra is képes meghatározni, merre tart a kontinens.